

Timo P. Nieminen

Tampereen pormestari

ECO₂ – Ekotehokas Tampere 2020 –hankkeen julkistaminen

Tampereen valtuustosalissa 21.5.2010 klo 12.00

Hyvät lehdistön edustajat

hyvät osanottajat

Tervetuloa tähän tiedotustilaisuuteen, jossa kerrotaan Tampereen kaupungin ja Sitran yhteisestä energia- ja ilmasto-ohjelmasta, jonka nimi on ECO₂. Ehkä voisin aloittaa pohtimalla, mitä tuo nimi tarkoittaa. Tietysti se viittaa ekotehokkuuteen, kuten hankkeen nimi selventääkin. Ekotehokkuushan tarkoittaa suurin piirtein sitä, että tuotetaan vähemmästä enemmän – tehokkaammin, käyttäen vähemmän energiaa ja materiaaleja ja aiheuttaen vähemmän jätteitä ja päästöjä.

Se on kestävä taloudenpidon yksi perustavoite ja sitä haluamme Tampereella edistää. ECO₂-hankkeen nimi viittaa myös ilmaston lämpenemiseen – hiilidioksidi, eli CO₂ on tunnetusti merkittävin kasvihuonekaasuista. Ekotehokas toiminta tuottaa siis vähän hiilidioksidipäästöjä, kuten muitakin päästöjä.

Sitten tässä uuden hankkeemme nimessä on vuosiluku 2020. Sekään ei ole siinä sattumalta. Olin pormestarikauteni alussa vuonna 2007 Brysselissä mukana suuressa eurooppalaisten pormestareiden yhteiskokouksessa, jossa allekirjoitettiin EU:n pormestareiden ilmastositoumus, Covenant of Mayors. Se oli lähtölaukaus Tampereen ilmastopolitiikan terävöittämiselle. Tuossa sitoumuksessa luvattiin vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä yli sen mitä EU jäsenvaltioiltaan vaatii, eli yli 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Myös päästökauppa ja energiaverot ajavat meitä uudistamaan energiantuotannon rakenteita, samoin tietysti ihmisten ja yritysten ympäristötietoisuuden kasvu. EU on kiristämässä rakentamisen energiamääräyksiä ja myös peruskorjauksiin on tulossa lähivuosina energiatehokkuusvaatimus. Tästä keskustelimme juuri pari päivää sitten asuntoministeri Jan Vapaavuoren kanssa hänen käydessään Tampereella. Myös Paras-hankkeessa suuria kaupunkiseutuja kannustetaan ja jossain vaiheessa todennäköisesti veloitetaan tiiviimpään ja ekotehokkaampaan yhdyskuntarakenteeseen. On siis järkevää jo nyt varautua näihin muutoksiin ja olla mieluummin etu- kuin takakenossa.

Pormestariohjelmassani asetimme tavoitteeksi energia- ja ilmasto-ohjelman käynnistämisen. Kaupunginvaltuusto allekirjoitti Covenant of Mayors –sitoumuksen ja pian sen jälkeen aloimme Tampereella tosissamme tehdä ohjelmaa siitä, millä tavoin tuohon päästöjen vähennystavoitteeseen päästään.

Se ei ole ihan helppo juttu. Aikaa on vain 9 ja puoli vuotta. Erityisen vaikeaksi sen tekee kaupunkimme ja koko kaupunkiseudun jatkuva kasvu. Tampereen kaupunkiseudun väkiluku kasvaa noin 4000 asukkaalla vuosittain. Sen myötä lisääntyy liikenne ja kasvaa myös erilainen kulutus ja tietysti asuntojen ja työpaikkojen määrä. Jatkuva kasvu uhkaa tehdä tyhjäksi pyrkimyksemme säästää energiaa ja vähentää päästöjä.

Niinpä katsoimme parhaaksi valmistella koko kaupunkiseudulle yhteisen ilmastostrategian. Se tehtiin samalla kun teimme seudullista maankäytön rakennemallia, asunto-ohjelmaa ja liikennejärjestelmää. Tämä olikin erittäin hyödyllistä. Näin saimme kokonaiskuvan siitä, miten kasvu vaikuttaa päästöihin ja miten kasvua voidaan hallita mahdollisimman ekotehokkaasti.

Maankäytöllä, kaavoituksella, työpaikkojen ja asuntojen sijoittelulla ja liikenteen ohjaamisella kunnat voivat hillitä merkittävästi kasvihuonekaasujen ja muidenkin päästöjen kasvua.

Lyhyesti sanottuna tulos oli seuraava: Jos mitään ei tehdä, päästöt kasvaisivat lähes samaa tahtia kuin asukasluku, eli yli 30 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Rakennemallissa valitsimme ekotehokkaan vaihtoehdon, eli sellaisen, jossa asutusta ja työpaikkoja rakennetaan olemassa olevan asutuksen sisälle ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle. Se mahdollistaa myös tehokkaan energiantuotannon kaukolämpöverkon piirissä. Näin pääsimme ratkaisuun, jossa väestö kasvaa seudulla noin 90 000:lla asukkaalla seuraavien 20 vuoden aikana, mutta päästöt eivät liikennepäästöjä lukuun ottamatta kasva.

Tulos oli merkittävä, mutta ei riittävä. Mehän olimme sitoutuneet vähentämään päästöjä 20 prosentilla. Päästöjen kasvun pysäyttäminen ei siksi riittänyt. Tarvitsimme maankäytön, asumisen ja liikenteen ohjauksen lisäksi muita toimia, kuten energiansäästön tehostamista rakentamisessa, asumisessa ja liikenteessä. Meidän on myös lisättävä uusiutuvan energian määrää ja vähennettävä fossiilista energiaa. Tampereella lämpö ja sähkö tuotetaan yli 90-prosenttisesti maakaasulla ja turpeella. On siksi selvä, että ilman energiantuotannon suuria muutoksia emme pääse ilmastotavoitteisiimme.

Seudullisessa ilmastostrategiassa esitettiin tavoitteet uusiutuvan energian lisäämiselle ja energiankäytön tehostamiselle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ilmastostrategian samalla kun rakennemalli hyväksyttiin nyt huhtikuussa. Ilmastostrategian niin sanottu edelläkävijän skenaario sisältää paljon erilaisia toimenpiteitä ja niiden yhteisvaikutus on merkittävä. Meidän on mahdollista määrätietoisin toimin vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä noin 40 % asukasta kohden laskettuna vuoteen 2030 mennessä. Jos asia lasketaan absoluuttisena vähennyksenä, eli tonneina, sekin on noin 30 %.

Hyvät kuulijat

Tällainen tausta on ECO₂-ohjelmalla. Sitä voi siis luonnehtia Tampereen ilmastositoumusten toteutusohjelmaksi. Kaupunginvaltuusto päätti sen käynnistämisestä viime syksynä budjetin yhteydessä. Meidän on tarkoitus tehdä siitä yksi kaupungin strategisista ohjelmista, joka jatkuu ainakin vuoteen 2020 saakka – eli siihen asti, että voimme laskea, olemmeko saavuttaneet päästöjen vähennystavoitteemme.

Olen erittäin iloinen siitä, että Sitra lähti mukaan yhteistyökumppaniksemme toteuttamaan tätä ohjelmaa. Sitra tuo meille laajempaa näkemystä niin kansalliselta kuin kansainväliseltä tasolta. Sitralla on monia hyvin ajankohtaisia ohjelmia, kuten julkisten palvelujen tuottavuusohjelma, jossa myös olemme aktiivisesti mukana. Sitran Energiaohjelma osallistuu ECO₂-hankkeen käynnistysvaiheeseen kolmen vuoden ajan, eli vuoden 2012 loppuun saakka.

Sitra intressi on – näin olen ymmärtänyt – nimenomaan siinä, että Tampereella kehitettäisiin kaupunkisuunnitteluun uusia käytäntöjä, joita voitaisiin sitten levittää muihinkin kuntiin. Sellaisia me todellakin tarvitsemme. Ilmastonmuutos on siitä hankala ongelma, että sitä ei voi ratkaista millään yhdellä konstilla. Hiilidioksidipäästöjä ei voi nykytekniikalla puhdistaa, vaan polttoaineet pitää vaihtaa vähähiilisiin tai hiilettömiin. Se taas ei suuressa kaupungissa ole yksinkertainen juttu. Energialaitosten elinikä on kymmeniä vuosia ja koko voimalaitosten uusiminen on satojen miljoonien hanke.

Kuten tiedätte, Tampereella on edessään lukuisia erittäin suuria investointeja. Niistä moni liittyy suoraan energia- ja ilmastoasioihin. Olemmekin nyt varsin mittavien asioiden äärellä.

Tampereen Sähkölaitoksessa on arvioitu, että heidän asettamansa tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus nykyisestä alle 10 prosentista 30 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä maksaa noin 220 – 250 miljoonaa euroa. Toki se sisältää muistakin syistä tarpeellisia investointeja. Laitoksia on uusittava mm. kiristyvien savukaasujen puhdistusvaatimusten takia.

Sitä paljonko maksaa Sähkölaitoksen pitkän tähtäimen visio, eli uusiutuvan energian osuuden nostaminen 80 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä, emme ole vielä laskeneet. Sitä onkin mahdoton luotettavasti laskea, koska emme tiedä eri polttoaineiden hintakehitystä emmekä valtion vero- ja tukikohtelua eri energiamuodoille tulevaisuudessa. Myös päästökaupan kohtalo on avoin.

Mutta se on selvä, että edessä olevat mittavat investoinnit uusiutuvaan energiaan eivät ole mahdollisia, ellei valtio tue niitä. Äskettäin hyväksytty uusiutuvan energian tukipaketti onkin välttämätön, jotta kuntien kaukolämmön ja sähkön tuotannossa voidaan siirtyä kotimaiseen, uusiutuvaan energiaan. Tampereella se tarkoittaa lähinnä metsähaketta, jota suurelta osin saadaan oman maakuntamme metsistä. Tällä muutoksella on siis suuri aluevaikutus, se lisää työllisyyttä ja luo yrittämiselle edellytyksiä maakunnassamme ja myös laajemmalla alueella.

On myös Tampereen kaupungin talouden kannalta vakautta lisäävä asia, jos voimme vähentää riippuvuutta maakaasusta, joka on herkkä energian hinnannousuille. Energiantuotannossa Tampereen strategiana onkin pyrkiä lisäämään erilaisia ilmastoystävällisiä energiamuotoja, jotta emme olisi riippuvaisia yhdestä tai kahdesta polttoaineesta. Tamperehan ei ole mukana Fennovoiman ydinvoimahankkeessa, kuten moni muu kunnallinen energialaitos. Meidän on toistaiseksi rakennettava strategiamme omaehtoisesti, ja sen me teemme.

Metsäenergian lisäksi varaudumme tuottamaan energiaa jätteistä, jätevedestä ja jätevesilietteestä. Nämä ovat myös erittäin suuria hankkeita, joiden valmistelu on vielä alkuvaiheessa. Myös tuulivoimaan investoimme lähivuosina merkittävästi, Tampereen Sähkölaitoshan on mukana yhtenä omistajana Suomen Hyötytuuli Oy:ssä, jolla on voimaloita mm. Raahessa. Sähkölaitos kehittää myös aurinkoenergiaa ja tarkoitus on mahdollistaa se, että kiinteistöt ja yksityiset kotitaloudet voivat siirtää ylimääräisen aurinkoenergian sähköverkkoon.

ECO2 –hanke on varsin haasteellinen, koska siinä toimitaan monella alueella – energian tuotannossa, käytössä, rakentamisessa, asumisessa ja liikenteessä. Hanke edellyttääkin hyvää yhteistyötä ja sitoutumista kaikilta kaupungin yksiköiltä, jotka näiden asioiden kanssa työskentelevät. Tässä asiassa ei kukaan voi olla vapaamatkustaja. ECO₂ :ssa on tavoitteena kehittää kaupunkisuunnittelun koko prosessin yhteistyötä maankäytön suunnittelusta kaavoitukseen ja rakentamisesta asumiseen, jotta lopputulos oli mahdollisimman ekotehokas. Selvittelemme myös aivan uusia keinoja, kuten rakennusoikeuden ja energiatehokkuuden kytkentää. Vuoreksessa jo kokeilemme sellaista tukimuotoa, että erittäin energiatehokkaiden talojen rakentajat saavat 50 % alennuksen tontinvuokraan viideksi vuodeksi. On mielenkiintoista nähdä, miten tämä kannustin puree.

Toivomme myös että kumppanimme yrity maailmassa, yliopisto maailmassa, erilaisissa tutkimuslaitoksissa ja muiden kuntien ja valtion aluehallinnon puolella tarttuvat yhteistyön käteen, jota nyt tarjoamme. Näistä talkoista ei kukaan selviä yksin.

Näen kuitenkin niin, että ilmastonmuutos ei ole meille vain kuluerä. Se on iso mahdollisuus uudistaa toimintatapojamme tehokkaammiksi – päästöthän ovat tavallaan hukkaan heitetty resurssi. Ilmastonmuutos tarjoaa myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia monille aloille. Ajatellaanpa vaikka metsähakkeen tuottajia ja kuljetusyrittäjiä, tai energiakattiloiden ja -laitosten valmistajia. Tällä saralla Tampereella on maailmanluokan osaamista. Energiaklusteri on yksi ympäristöliiketoiminnan suuri mahdollisuus juuri Tampereella, koska täällä on paljon siihen liittyvää osaamista.

Energiatehokkuuden huomattava parantaminen on edellytys sille, että hiilineutraalin Tampereen tavoite toteutuu. Ajattelen että meillä on paljon mahdollisuuksia parantaa energiatekniikkaa ja energiansäätöä. Tampereella on myös tällä alalla yrityksiä ja osaamista, vaatiihan energiankulutuksen seuranta ja ohjaus huippuunsa kehitettyä tietotekniikkaa.

Itse olen aika luottavainen siihen, että kykenemme kehittämään hyvin säästäväistä tekniikkaa, kunhan vain saamme sen kannattavaksi markkinoilla. Esimerkiksi yhä vähäpäästöisempiä autoja tulee markkinoille. Sama trendi näkyy rakentamisessa. Nyt on jo tekniikka olemassa nollaenergiatalojen rakentamiseen, kyse on lähinnä hinnasta, kannattaako niitä rakentaa. Useimmiten kuitenkin energiansäästö on järkevää monesta muustakin syystä. Vähän kuluttavat tuotteet ovat yleensä teknologialtaan kehittyneempiä ja laadukkaampia ja pitkäikäisempiä, olipa kyse kodinkoneista, taloista tai ajoneuvoista. Siksi meidän kannattaa kehittää Tampereellakin osaamistamme älykkäässä ja pihissä energiateknologiassa.

Yhteenvetona haluaisin sanoa, että me haluamme olla edelläkävijöitä, ja ajattelen, että Tampere voi hyvin kulkea näissä asioissa pää pystyssä. Meillä on monia vahvuuksia ympäristöasioissa ja myös energia- ja ilmastoasioissa. Meillä on osaamista ja kansainvälisyyttä, ja eräissä teknologioissa olemme maailman huippua. Ajatellaanpa vaikka kaukolämpöä ja yhdistettyä lämmön ja sähkön tuotantoa. Se on meillä itsestäänselvyys, mutta ei tarvitse mennä kauaksi Keski-Eurooppaan, kun siellä vasta haaveillaan näin tehokkaista järjestelmistä. Myös Tampereen rakenne tarjoaa aika hyvät mahdollisuudet kehittää joukkoliikennettä ja meidän energia-, jätevesi- ja jätehuoltojärjestelmämme sekä viherverkostomme ovat kansainvälisesti verraten korkeatasoisia. Tamperetta on myös usein kiitetty siitä, että johtamisjärjestelmässä olemme jo vuosikaudet ottaneet kestäväen kehityksen asiat kaupunkistrategiaamme ja tavoitteiden toteutumista on myös seurattu valtuustotasolla asti säännöllisesti.

Näitä asioita voimme hyvin viedä myös maailmalle, sillä yksi ECO₂-hankkeen tarkoitus on löytää hankekumppaneita eri kaupungeista Euroopasta, mutta miksei vaikkapa Kiinasta asti. Siellä on erittäin suuri kiinnostus ympäristöteknologiaan ja kokonaisia eko-kaupunkeja on alettu rakentaa – osin jopa suomalaisten asiantuntemuksella.

Tällainen kansainvälinen kumppanuus on tärkeää, sillä opimme siitä paljon ja voimme tuoda tänne hyviä käytäntöjä. Kehittämisen- ja pilotointihankkeet kuuluvat tällaiseen ohjelmaan luontevasti. Ja kun tässä on kyse paljolti rakentamisesta, peruskorjauksesta, energian käytöstä ja liikenteestä, voi hyvin sanoa, että pilottitoiminta on ikään kuin elävää, ihmisten keskuudessa tehtävää ekologista Living Lab -toimintaa.

ECO₂ -hankkeen painoarvon voi päätellä siitakin, että hanke sijoittuu kaupunkikehitysryhmään johtaja Kari Kankaalan alaisuuteen ja hanketta johtaa pormestarin erityisavustaja Pauli Välimäki. Lopuksi haluan muistuttaa siitä, että tämä ei ole vain kaupungin hanke, vaan mukaan kutsutaan kaikki kaupunkikehittämisen ammattilaiset ja myös kaupunkilaiset, jotka haluavat vaikuttaa erityisesti asumisensa, energian käyttönsä ja liikkumisensa päästöihin. Olen erittäin iloinen, että hankkeen neuvottelukuntaan on lupautunut niin moni keskeisten sidosryhmiemme edustaja.

Toivotan ECO₂ -hankkeelle menestystä ja olen luottavainen, että siitä tulee yksi Tampereen menestystarina. Se kuitenkin riippuu siitä, että me kaikki teemme oman osamme näissä talkoissa.

Ilmastonmuutos muuttaa toimintaympäristöämme, halusimme sitä tai emme. Se kannattaa kääntää uhkasta mahdollisuudeksi kehittää kestävä ja vetovoimaista kaupunkia.